

Mediju loma migrācijas atspoguļojumā

Anda Rožukalne
RSU asociētā profesore,
Komunikācijas studiju katedras vadītāja
Anda.rozukalne@rsu.lv

«Antiglobālisti» Rīgā rīkos iedzīvotāju sapulci bēgļu uzņemšanas jautājumā

RAKSTS

KOMENTĀRI (4)

LIELĀKS | MAZĀKS

Galvenie problēmjaucājumi

Informācijas
bagāta sabiedrība
= dzīve nemitīgā
troksnī

Mediji

Sabiedrība

Dezinformācija

Resursi

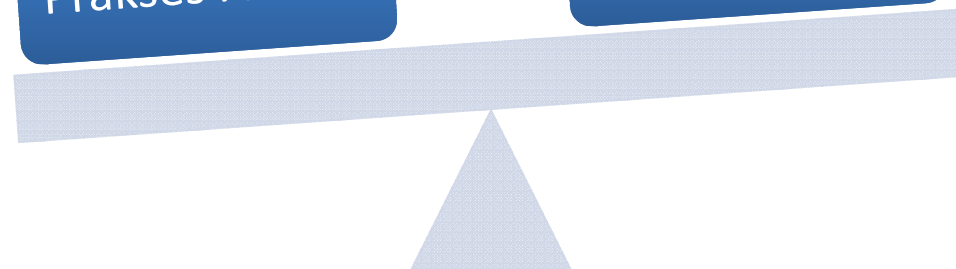
Avoti

Prakses rutīnas

Mediju efekti

Uztvere, izpratne

Mediju lietojums

Informācijas daudzslāņainība

Informācijas daudzslāņainība

How Sweden became an exporter of jihad

By Yalda Hakim
BBC News, Gothenburg

7 October 2016 | Magazine

Ideju, vērtību un
notikumu
kopsakarības,
daudzas
dimensijas

Informācijas daudzslāņainība

 Alnis Stakle
June 17 · 🌐

Tvnet praktizē vizuālo fašismu! Kā gan vēl raksturot šādu ilustrāciju
daudzbērnu bēgļu ģimenes ierašanos

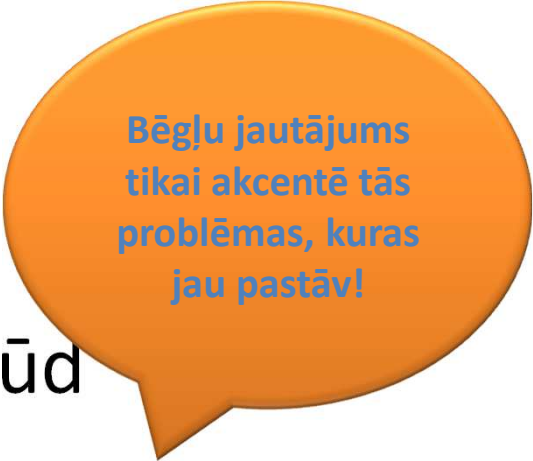

Uz Latviju pārvietoti pirmie patvēruma meklētāji no Turcijas - sešu personu ģimene
Ceturtdienas vakarā Latvijā ieradusies sešu personu ģimene no Sīrijas, kurai nepieciešama starptautiskā aizsardzība, tai skaitā četri pirmsskolas vecuma bērni,...

M.TVNET.LV

Ziņu pasniegšanas
veids
Vizuālais fašisms?

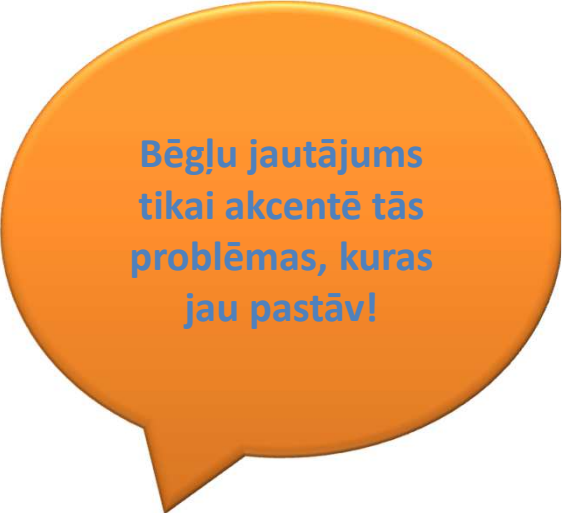
Mediju vide&mediju prakse

Bēgļu jautājums
tikai akcentē tās
problēmas, kuras
jau pastāv!

- **Ātrums** – ļauj eksperimentēt, bet zūd profesionālisms
- **Sekas:** ja nav laika diskusijām, sabiedrība nevar pieņemt lēmumus. Bēgļu gadījumā = stereotipizācija, polarizēšanās
- **Dramatizēšana** un sensacionalizēšana, lai pievērstu uzmanību.
- **Sekas:** reti notikumi tiek rādīti daudz vairāk un biežāk, nekā regulāri notikumi.

Mediju vide&mediju prakse

Bēgļu jautājums
tikai akcentē tās
problēmas, kuras
jau pastāv!

- **Sociālo mediju ietekme** – tematizēšana, daudzveidības un sabalansētības neesamība.
- **Sekas: Radikalizācija.** Cilvēki izvēlas to, kam piekrīt, noraida to, kam nepiekrīt. «Mazo notikumu, momentu pārpilnība».
- <https://www.facebook.com/theguardian/videos/vb.10513336322/571893796331721/?type=2&theater>

Mediju vide&mediju prakse

- **Viedokļu ziņu pārbagātība:**
- «viņš/viņa teica, ka»
- **Sekas:** zūd atšķirība starp faktiem, apgalvojumiem un viedokļiem
- **“Kiršu lasīšanas” kļūda** - pierādījumi tiek atlasīti selektīvi, neievērojot pretrunas
- **Sekas:** avoti nav skaidri, fakti ne vienmēr attiecas uz secinājumiem
- **Vispārināšana, arī viena viedokļa multiplicēšana** – vienas īpašības attiecināšana uz visu grupu

Informācijas
uztveres
problēmas,
kritiskā lasīšana

Mediju vide&mediju prakse

1) Fakti

„Saule lec Austrumos, tā riet – Rietumos“

Diskusijā pats būtiskākais – saprast, kādi fakti attiecas uz sarunas tēmu

2) Apgalvojums

Paziņojums, kas **varētu būt patiess, bet tas nav fakts**, jo tas nav pierādīts vai pierādāms.

“Lielākajai daļai cilvēku šajā telpā nav bijusi saskare ar bēgļiem”.

Ļoti svarīgi atšķirt apgalvojumus no faktiem.

Apgalvojumi nereti ir nepatiesi, fakti parasti ir patiesi.

Kritiskā domāšana
prasa zinātkāri,
prāta atvērtību,
zināšanas, kritisku
attieksmi pret sevi

Mediju vide&mediju prakse

Publiski meli ir
ikdiena!

Jauni termini:
Post faktuālā un post
patiesības sabiedrība

3) Viedokļi

Viedoklis ir vājāks nekā apgalvojums.

Tas ir paziņojums par kaut ko tādu, par ko
cilvēks ir pārliecināts, ka tā ir patiesība.

Viedoklis ir subjektīvs un tas atkarīgs no tā
izteicēja uzskatiem.

Ļoti būtiski ir atšķirt viedokļus no faktiem.

**“Manuprāt, Latvijas migrācijas politika ir
veiksmīga!”**

Mediju vide&mediju prakse

- **Apzināta un neapzināta dezinformēšana**
- **Sekas1.** : uzticības zudums jeb «patiesība ir kaut kur pa vidu», “viss, ko jūs sakāt ir ideoloģija”, “katram ir savs viedoklis”
- **Sekas 2:** nespēja atpazīt patiesību, atšķirt faktus no viedokļiem

PILSĒTAS UN RAJONI

Populārs teiciens:
Patiesība ir kaut
kur pa vidu

Mediju vide&mediju prakse

- **Termini**
- Pēc pētījuma datiem, vārdi “**bēglis**” un “**patvēruma meklētājs**” izmantoti relatīvi biežāk nekā pārējie termini. Taču vairākumā gadījumu termini - imigrants, migrants un nelegālais imigrants sajaukti, konkrētāk - neatbilstoši pielietoti.
- ANO un Eiropas Padome neizmanto terminus **nelegālie imigranti**, tā vietā tiek lietots termins - **neregulārie/neoficiālie imigranti**, jo pats termins *nelegāls* neapšaubāmi norāda uz to, ka cilvēks ir likumpārkāpējs un būtu sodāms.
- **Avoti** – maz oriģinālo avotu.
- Grieķijas bēgļu stāsti pret Ķelnes notikumiem
- **Diskurss:** «mēs» un «viņi»

Piemērs nr.1

Briseles terora aktu
video?

Nē! Video avoti 2011:

- Uzbrukums
Maskavas
Domodedovo
lidostā
- Sprādziens Minskas
metro

📷 A YouTube video that was claimed to be CCTV footage from the Brussels attacks. Photograph: First Draft Media

Konteksts: RSU pētījums, ka LV jaunieši, kuri aizstāv radikālu rīcību neatšķir un neizprot informāciju.

Piemērs nr.2

Ziņa: Islāma kaujinieks maskējas par bēgli
Patiesībā: konkrētais vīrietis ir "Sīrijas armijas" kaujinieks

Piemērs nr.3

Boruc Jan
@BorucJan

Follow

And so It begins...ISIS Flag Among Refugees in Germany Fighting the Police [Pictures]
conservativepost.com/and-so-it-begi ...

RETWEETS
148

FAVORITES
58

Ziņa: Islāma valsts karogs vācijā
Patiesībā: Antiislāma partijas saiets Bonnā 2012.gadā

Piemērs nr.4

'Just wait...' Islamic State reveals it has smuggled THOUSANDS of extremists into Europe

AN OPERATIVE working for Islamic State has revealed the terror group has successfully smuggled thousands of covert jihadists into Europe.

By AARON BROWN

PUBLISHED: 07:27, Thu, Sep 10, 2015 | UPDATED: 12:07, Mon, Sep 14, 2015

1000

The Syrian operative claimed more than 4,000 covert ISIS gunmen had been smuggled into the EU

Ziņa: Kopā ar bēgļiem ieradušies 4000 Islāma valsts kaujinieku
Patiesībā: ISIS propaganda

Piemērs nr.5

 Nacionālā Apvienība Salaspils nodaļa August 5 · 🌐 Like Page

Vai mēs vēlamies šādu apdraudējumu mūsu bērniem?

12 gadīgu zēnu piekauj arābu imigrants zilo acu dēļ.
Zviedru pilsētā Helsingborgā kādā skolā 15 gadīgs arābu imigrants piekauj 12 gadus vecu zviedru zēnu, jo tam ir zilas acis. Viss sākās ar to, ka arābu zēns vienkārši uzjautāja 12 gadīgajam zviedru zēnam, kādā krāsā ir viņa acis. Zviedru...

DIEVIETEL.LV

Patiesībā:
Attēls BBC ziņai par
rotveilera sakostu
meitenīti Kārdifā,
2008.gadā

Auditorija

Esam kļuvuši
„hipersavienoti” un mūsu
tīkli ir paplašinājušies.

- **Fragmentācija** ir komunikācijas jaunais vārds
  - Mediju vidē
  - Auditorijā (s)
  - Informācijas saturā

Auditorijas fragmentācijas problēmas

- Norobežošanās
- Īpašās grupas
- Spēja uztvert informāciju
- Uzskati par informācijas vērtību

Latvijas auditorija

- Konservatīva mediju
- lietojumā
- Seko informācijai
- Dominē izklaide, novēršanās no realitātes un stresa mazināšanas funkcija
- Pēc uzvedības - pasīva
- Vairāk nekā kopumā ES izmanto sociālos medijus

Somu žurnāliste: no latviešiem biju cerējusi sagaidīt ko labāku (164)

DELFI Aculiecinieks | vakar, 21:41

Līsa Raita

žurnāliste no Somijas

Follow @delfiv

78.2K followers

Foto: AFP/Scanpix

Sabiedriskā doma. Vēlamies saprast?

Ne visu viedokļu pamatā ir
racionalitāte un sabiedriskā
diskusija.

Cilvēki var nebūt spējīgi izveidot saturīgu
viedokli, jo viņiem var nebūt **izglītības**,
fona zināšanu vai garīgo resursu, lai saprastu
dažādus jautājumus vai arī viņiem var nebūt
pieeja informācijai, kura ir nepieciešama
informēta viedokļa veidošanai.

TVNET Rus.TVNET Finanenet Online TV Sports Izklaide & Kultūra Muzika Egoist

Latvijā Ārvalstīs Viedokļi Krimināliņņas Terors Parīzē Imigranti Zajā zeme Tava balss Zie

BĒGLI VISAS TĒMAS

Latvija pērn apmierinājusi vien 8% lūgumu par bēgļa statusa piešķiršanu

Patvēruma meklētāji interesējas, vai Latvijā kaut kur ir siltāk nekā Rīgā

Sabiedriskā doma

- Sabiedriskā doma ir „grupas konsensus par kādu jautājumu, kas ir izveidojies informētas diskusijas rezultātā”.

- E.Perse runā par **divējādu** sabiedrisko domu.

1. Viena - labi informēta, pamatota uz padziļinātām zināšanām, diezgan stabila un politisko darbību pareģojoša.

5% –
20%

2. Otra - „pseido” sabiedriskā doma, kas ir vairāk īslaicīga reakcija uz notikumiem, tās pamatā nav dziļas pamatzināšanas.

50% –
80%

Sabiedriskā doma

- **Dorisas Graberes** (Doris Graber) sabiedriskās domas iedalījums:
- 1 – *informēta sabiedriskā doma* ir saturīgs, racionāli pamatots viedoklis, kas izveidojies pēc **apdomāšanas un diskusijas ar ieinteresētajiem un informētajiem** citiem.
- Informēto sabiedrisko domu sabiedrībā uztur **politiskās elites**, kuras ir īpaši vērīgas attiecībā uz politiskajiem jautājumiem;
- **Elites analizē jaunu informāciju no medijiem un salīdzina ar to rīcībā esošajām iepriekšējām pamatzināšanām.**

Sabiedriskā doma

- 2 – *publiskā pseido doma* ir viedokļi, kurus pauž dažādas sabiedrības daļas, kurām trūkst pamatīgas informācijas bāzes un rezultāta, kas nāk no dialoga un debatēm.
- Šie viedokļi var būt bāzēti uz iespaidiem, noskaņojumu, pagātnes viedokļu atmiņām vai **viedokļu līderu viedokļu plāgiātu.**

Neelitēm mediju informācija nav tikai jaunu datu avots, bet to vienīgais informācijas avots, tādējādi mediju saturs ir gan priekšplāns, gan arī pamatzināšanas.

Ko jūs sastapsiet?

Informācijas
bagātā sabiedrībā
disonanse ir
neizbēgama

- **Informāciju atvairošie jeb kā pārlicināt?**
- **Kognitīvās disonances teorija - psiholoģiskais konflikts pieņemt divas vai vairākas nesavienojamas pārlicības vienlaicīgi.**
- Teorija redz indivīdu kā mērķtiecīgu lēmumu pieņēmēju; cilvēki tiecas pēc savu pārlicību līdzsvara.
- Ja iesniegta informācija rada disonansi, **cilvēki izmanto disonances samazināšanas stratēģijas**, lai atgūtu līdzsvaru, it īpaši, ja disonanse ietekmē viņu pašapziņu.

Piešķir līdzekļus patvēruma meklētāju centra paplašināšanai

RAKSTS

KOMENTĀRI (9)

LIELĀKS | MAZĀKS

Ko jūs sastapsiet?

- Kognitīvās disonances teorija uzskata, ka
  - 1) disonanse ir psiholoģiski pietiekami neērta, lai motivētu cilvēkus sasniegt harmoniju,
  - 2) **Disonances stāvoklī, cilvēki izvairīsies no informācijas, kas varētu palielināt disonansi.**

Ko jūs sastapsiet? Pieredzējušie

Likumsakarība: jo mazāk zināšanu par mediju parādīto notikumu, jo vieglāk noticēt, nobīties, nonākt pie radikāla viedokļa, jo ātrāk rodas stereotipi.

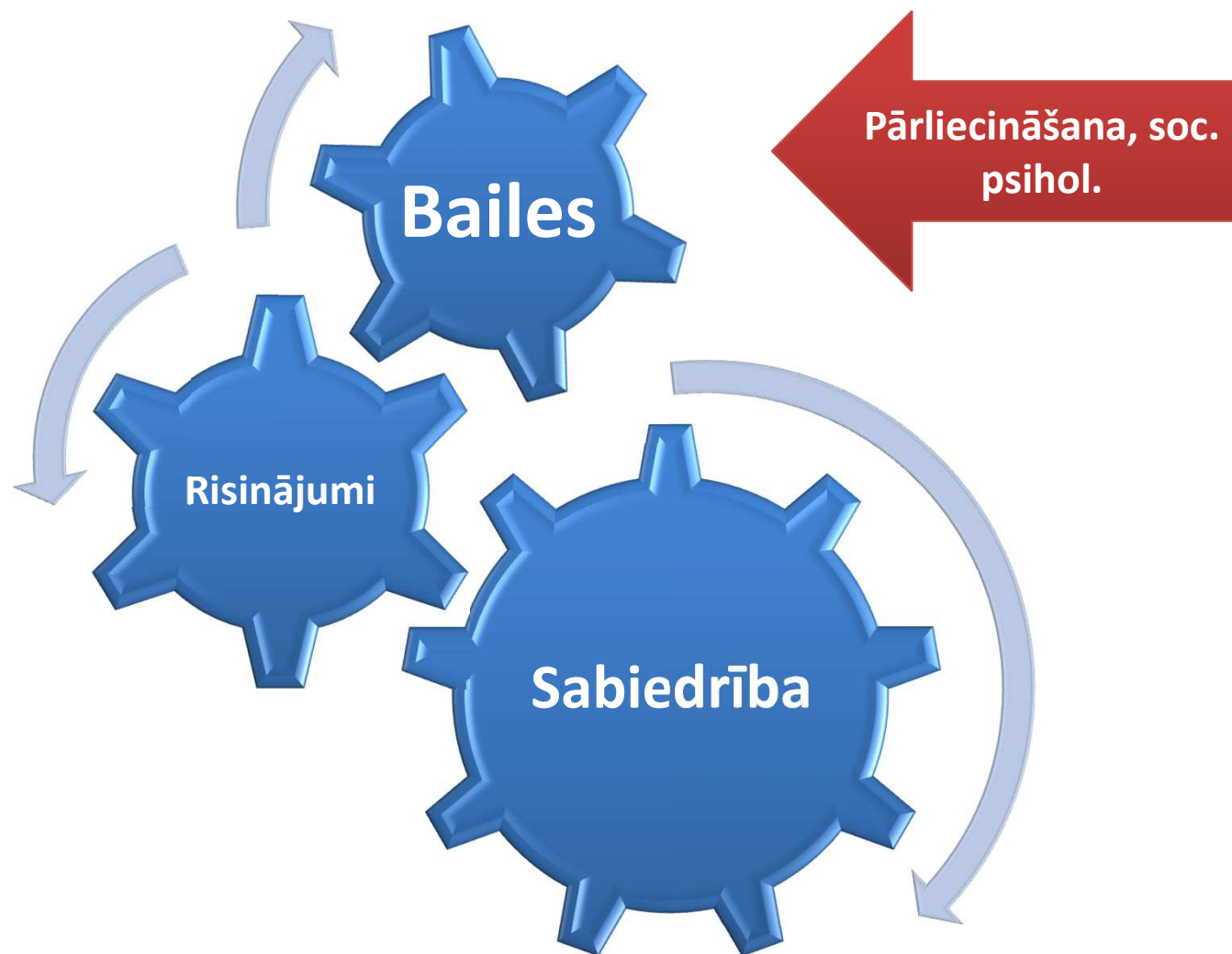
Personiska pieredze un zināšanas palīdz izprast informāciju, ieraudzīt to kontekstā.

Ko jūs sastapsiet?

Informācija plūst
cauri tīkliem

- **Informācijas bagātie**
- **Inovāciju difūzijas teorija (Gabriels Tarde) – atklājums, izplatība sabiedrībā (komunikācija), laiks un apstākļi.**
- **5 inovāciju adoptētāju grupas**
  - 1) novatori – 2.5%,
  - 2) pirmie – 13.5%,
  - 3) agrais vairākums – 34%
  - 4) vēlais vairākums – 34%,
  - 5) atpalicēji – 16%.

Migrācijas komunikācijas izaicinājumi

Iespēju novērtēšanas modelis (Petty&Caciopo)

Attieksmes veidošanā pārliecināšanai ir primāra nozīme

Pārliecināšana ir balstīta attieksmē.

Attieksme nosaka lēmumus un rīcību (uzvedību).

- Attieksmes pamatā ir indivīda gatavība iesaistīties problēmu risināšanā/to nepieļaušanā un “domāt” par argumentiem.
- Pārliecināšanas divi ceļi: centrālais un perifērais.

Centrālais – balstīts informācijā un argumentos;

Perifērais – vienkāršotā kādas parādības “pozitīvā” vai “negatīvā” vērtējumā

Kultivācijas teorija

- Medijiem ir **ilgtermiņa ietekme**, kas ir nemanāma, pakāpeniska, netieša, bet kumulatīva.
- Masu medijos atainotais kultivē attieksmi un vērtības, kas jau **reāli eksistē** sabiedrības kultūrā un mudina uz attiecīgu darbību, uzvedību.
- Mediju piedāvājums izplata noteiktas vērtības starp sabiedrības locekļiem, tādējādi tos sasaistot un vienojot **kopējā vērtību uztverē** par apkārtējo pasauli.

Kultivācijas teorija

- Kā zināms, medijiem cilvēki kopumā sniedz vienu no augstākajām uzticamības pakāpēm.
- **Kultivācijas teorija patiesībā ir teorija par cilvēku ticību kaut kam – šajā gadījumā medijam un realitātei.**
- Teorija netic, ka medija lietotājam ir izvēle ietekmēties no to rādītajām patiesībām vai neietekmēties.
- **Kultivācija nav lineārs, vienvirziena, mehānisks efekts, bet gan daļa no turpinoša, dinamiska un nepārtraukti notiekoša mijiedarbības procesa starp ziņu un kontekstu.**

Bēgļi un mediji: attīstība

Būtiska ir saruna
ne tikai par
notikumiem, bet
par to uztveri

- **Mainoties informācijai, mainās attieksme**
- **Atspoguļojums kļūst sabalansētāks, detalizētāks, vairāk oriģinālas informācijas**
- **Palielinās analītiskas informācijas apjoms**
- **Svarīgākie ir jautājumi par mediju lietojumu un mediju uztveri**

Paldies!
Lai droša pelde informācijas straumēs!
Jūsu jautājumi!

